

ORTAÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN SOSYAL DESTEK ALGILARININ BAZI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ*

Bünyamin ATEŞ**

Öz

Bu araştırmada, ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algıları bazı değişkenler açısından incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini Erzurum'un merkez ilçeleri olan Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde 2010–2011 Eğitim-Öğretim yılında eğitim gören 428 ortaöğretim öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada veri toplama araçları olarak Yıldırım (2004) tarafından geliştirilen “Algılanan Sosyal Destek Ölçeği” (ASDÖ-R) ve araştırmacı tarafından oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Verilerin analizinde pearson momentler çarpımı korelasyonu, bağımsız gruplar için t testi ve tek yönlü varyans analizi kullanılmıştır. Elde edilen bulgular ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algıları kardeş sayısı, annenin çalışıp-çalışmaması, öğrencinin yakın arkadaşının olup-olmaması, sınıftaki öğrenci sayısı gibi değişkenlere göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır. Ayrıca öğretmen desteği ile öğrencilerin akademik başarıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Destek, Algılanan Sosyal Destek, Ergenlik

INVESTIGATION OF SOME VARIABLES OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS SOCIAL SUPPORT PERCEPTIONS

Abstract

In this study, some variables were analyzed for secondary school students' perceptions of social support. The study sample Aziziye central districts of Erzurum, Palandöken and

* Bu makale yazarın Yüksek Lisan Tezinden türetilmiştir.

** Atatürk Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri ABD. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, bunyaminates81@gmail.com

Yakutiye 428 counties 2010-2011 academic year secondary school students are studying. Yıldırım (2004) was developed by the "Perceived Social Support Scale" (ASDÖ-R) and generated by the researcher, "Personal Information Form" Pearson product moment correlation coefficient was used to analyze the data, independent samples t test and one-way analysis of variance was used to . The findings of secondary school students perceptions of social support, number of siblings, mother's work-to work, the student's close friends and may not be possible, In class according to variables such as number of students showed a significant difference. In addition, teachers with the support of a positive significant relation between students' academic achievements.

Keywords: Social Support, Perceived Social Support, Adolescent

I. GİRİŞ

İnsanoğlu dünyaya geldiği andan başlayarak yaşamının son anına kadar içinde bulunduğu toplum fertlerinin onay ve desteğini alma ihtiyacı hisseder. Onaylanmak ve destek görmek bireyi yaşama tutan temel unsurlardandır. İnsan en mutlu anında olduğu kadar en sıkıntılı anında da içinde bulunduğu toplumu oluşturan ailesinin, arkadaşlarının, öğretmenlerinin ve diğer kişilerin desteğine ihtiyaç duyar. Sosyal desteğin bireylerin yaşantısında önemli bir etkisinin olduğu ve destekleyici sosyal ağlara sahip, yakın kişisel ilişkiler kurabilen bireylerin fiziksel ve psikolojik sağlığının bundan olumlu etkilendiği düşünülmektedir. Dolayısıyla destekleyici sosyal ağlara sahip olmak birey üzerinde olumlu bir etki yaratır. Birey için önemli bir motivasyon kaynağı olan sosyal destek farklı biçimlerde tanımlanmıştır. Ben-David ve Leichtentritt (1999) sosyal desteği, “kişinin sosyal ihtiyaçlarını başkalarıyla etkileşimleri yoluyla giderme derecesi olarak” tanımlamaktadırlar. Yıldırım (1997), sosyal desteği “bireyin çevresinden elde ettiği sosyal ve psikolojik destek” olarak tanımlamaktadır. Şahin (1999), “bireyin çevresinden gördüğü yardım” olarak tanımladığı sosyal desteği bireye kendisinin değerli olduğu algısını veren ve bireyin stresle mücadelesinde tampon görevi gören bir husus olduğunu belirtmektedir. Florian, Mikulincer ve Bucholtz (1995) sosyal desteği “formal ve informal ilişkiler yoluyla alınan teselli, yardım veya bilgi” olarak tanımlamakta ve çok boyutlu bir yapı olarak görmektedirler.

Sorias (1986), Sosyal destek kavramıyla ilişkili olan algılanan sosyal desteği, sosyal ilişkinin algılanış biçimi, sosyal ağın kişi üzerinde bıraktığı etkiyle yakından bağlantılı bir kavram olarak tanımlamaktadır. Sosyal ağ kişi ve çevresindeki diğer insanlar arasındaki bağları ve bu insanların birbirleriyle olan ilişkilerini anlatmak için kullanılan bir terimdir. Sorias(1986) “Sosyal ağın yeterince destekleyici olup olmadığı konusunda kişinin genel izlenimini” algılanan sosyal destek olarak tanımlar. Sosyal destek kavramında özellikle ilişkinin niteliği önem taşımaktadır. Sosyal ilişkinin algılanış biçiminin birey üzerinde bıraktığı etki ilişkinin kalitatif özelliklerini ortaya koymaktadır. Algılanan sosyal destek en genel anlamıyla ilişkiden sağlanan doyum olarak tanımlanmaktadır (Karadağ, 2007).

Tanımlardan hareketle sosyal desteğin çeşitli işlevlerinin ve türlerinin olduğu görülmektedir. Dunst, Trivette (1986), Kazak, Marvin (1984), Sarason ve diğ. (1983), sosyal desteğin işlevlerini şöyle sıralamaktadırlar: a) Bireylere gereksinim duydukları hizmetleri ve malzemeleri sağlayarak duygusal bakımdan rahatlık verir. b) Sorunlarla ilgili olarak bireylere rehberlik ederek bu sorunlarla başa çıkma yolları sağlar. c) Bireylerin performanslarını geliştirici geribildirimler sunar. d) Olumlu uyuma ve kişisel gelişime katkıda bulunur e) Hem günlük yaşamda hem de gereksinimler ve krizler anında bireyler arası bağlantıları sağlayarak onları stresin olumsuz etkilerine karşı korur.

Sosyal desteğin bu işlevlerine ek olarak Cohen ve Wills (1985) dört sosyal destek türü olduğunu belirtirler: a) *Saygı desteği*: İnsanın kabul edilmesi ve saygı görmesi ile ilgili bilgidir. Bireyin kabul edildiğinin ve bireye saygı duyulduğuna dair destek algısıdır. b) *Bilgi desteği*: Problemin ortaya çıkması, anlaşılması ve bu durumla baş edilmesi konusundaki yardımdır. c) *Sosyal arkadaşlık*: Boş zaman değerlendirme ve bu durumla baş edilmesi konusundaki yardımdır. d) *İşlevsel destek*: Finansal yardım, çevresel kaynaklar ve ihtiyaç duyulan hizmetlerin sağlanması anlamına gelmektedir. Bireylerin sahip olduğu sosyal ağlar, bireyin olumsuz yaşantılarından kaçınmasına yardımcı olabilir. Bu yüzden sosyal destekten yoksun olmak, birey üzerinde olumsuz etki yapabileceği bir durum oluşturur.

Sosyal destek algıları üzerinde yapılan araştırmalarda Rigby (2000), öğrencilerde akran baskısı arttıkça algılanan sosyal destek düzeyinin düştüğünü, algılanan sosyal destek düzeyi düşük olan öğrencilerin ruh sağlıklarının da olumsuz etkilendiği tespit etmiştir. Ünüvar

AKADEMİK BAKIŞ DERGİSİ

Sayı: 30 Mayıs – Haziran 2012

Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi

ISSN:1694-528X İktisat ve Girişimcilik Üniversitesi, Türk Dünyası

Kırgız – Türk Sosyal Bilimler Enstitüsü, Celalabat – KIRGIZİSTAN

<http://www.akademikbakis.org>

(2003), ergenlerin sosyal destek düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin arttığını tespit etmiştir. Yıldırım (2004), sosyal destek algısı düşük olan ergenlerin depresyon, yalnızlık, özgüven eksikliği, stres, kaygı, psikosomatik semptomlar ve uyum sorunu yaşama düzeylerinin sosyal destek algısı yüksek olanlara kıyasla daha yüksek olduğunu tespit etmiştir. Akın ve Ceyhan (2005), aileden, arkadaştan ve öğretmenden algılanan sosyal destek düzeyleri yüksek olanların, düşük olanlara göre kendini kabul düzeylerinin anlamlı düzeyde yüksek olduğunu tespit etmişlerdir. Başer (2006) üniversite öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile kendini kabul düzeyi arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Yapılan araştırma sonucunda aileden algılanan sosyal destek ile kendini kabul arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Davidson (2008) ergenler üzerinde yaptığı araştırma sonucunda yüksek sosyal destek algısının olumsuz psikososyal belirtileri azalttığını tespit etmiştir. Rueger (2010) tarafından yapılan çalışmada 636 ortaöğretim öğrencisi üzerinde algıladıkları sosyal destek ile psikolojik ve akademik uyum arasındaki ilişki araştırılmıştır. Araştırma sonucunda; sosyal destekle psikolojik uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Sosyal desteği yüksek olan öğrencilerin psikolojik uyumları da yüksek çıkmıştır. Aynı şekilde sosyal destekle akademik uyum arasında da anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Öğrencilerin sosyal destek düzeyleri arttıkça akademik uyumları da artmaktadır.

Sosyal destekle ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında genel itibariyle sosyal desteğin bireyler üzerinde olumlu bir etkisinin olduğu görülmektedir.

Ortaöğretim öğrencileri buldukları dönem itibariyle ergenlik dönemi içerisindeylerdir. Ergenlik döneminde yakın çevresinden sosyal destek sağlayamamak ergen için bir risk etkenidir. Aynı şekilde bu dönemde sosyal destek algısının düşük olması da ergenin yalnızlık ve yabancılaşma duygusunu arttırabileceği gibi kendisine güven ve öz saygısında azalma gibi çeşitli olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Bu nedenle ergenlerin sosyal destek algıları ile ilişkili olabileceği düşünülen bazı değişkenlerle ilgili bilgi sahibi olmanın koruyucu ve önleyici çalışmalar için önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda yapılan çalışmanın amacı, ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarını bazı değişkenlere (kardeş sayısı, annenin çalışıp-çalışmaması, yakın arkadaşın olup olmaması, sınıftaki öğrenci sayısının az veya çok olması, öğrencinin akademik başarısı) göre incelemektir. Araştırmanın temel amacına paralel olarak şu alt problemlere çözüm aranmıştır.

1. Ortaöğretim öğrencilerinin aileleriyle ilgili sosyal destek algıları kardeş sayısına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
2. Ortaöğretim öğrencilerinin aileleriyle ilgili sosyal destek algıları annenin çalışıp – çalışmama durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
3. Ortaöğretim öğrencilerinin arkadaşlarıyla ilgili sosyal destek algıları yakın arkadaşı olup olmamasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
4. Ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenleriyle ilgili sosyal destek algıları sınıftaki öğrenci sayısının az-çok olmasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşmakta mıdır?
5. Ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenleri ile ilgili sosyal destek algıları ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

Bu araştırma öğrencilerin aileden, arkadaşlardan, öğretmenlerden alınan sosyal desteğin önemine dikkat çekmesi bakımından önemli görülmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgularla da eğitimcilere ve ailelere somut bir veri sunulmuş olunacağı düşünülmekte ve bu alanda bundan sonra yapılacak çalışmalara kaynak oluşturabileceği düşünülmektedir.

II. YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Araştırma, ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarını bazı değişkenlere göre incelemeye yönelik tarama modelinde bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2010-2011 eğitim-öğretim yılında Erzurum ilinde eğitim gören tüm ortaöğretim öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışma örneklemini ise araştırmanın amacı ve araştırma evrenini temsil edebilme gücü doğrultusunda Erzurum il merkezi Aziziye, Palandöken ve Yakutiye ilçelerinde 2010–2011 eğitim-öğretim yılında eğitim gören 228 (% 53,3)'i kız, 200 (%46,7)'ü erkek olmak üzere toplam 428 öğrenci oluşturmaktadır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama araçları olarak ortaöğretim öğrencilerinin algıladıkları sosyal destek düzeyini ölçmek için Yıldırım(1997) tarafından geliştirilen daha sonra 2004 yılında

yenilenen “*Algılanan Sosyal Destek Ölçeği*” (ASDÖ-R) ve öğrencilerin bağımsız değişkenlere ilişkin bilgilerini öğrenmek için de araştırmacı tarafından hazırlanan “*Kişisel Bilgi Formu*” kullanılmıştır. Araştırmada öğrencilerin aile, arkadaş ve öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyini belirlemek amacıyla Yıldırım (1997) tarafından geliştirilen ve 2004 yılında yenilenen Algılanan Sosyal Destek Ölçeği (ASDÖ-R) kullanılmıştır. ASDÖ-R’de toplam 50 madde bulunmaktadır. Ölçek üçlü derecelendirmeli (bana uygun =3, bana kısmen uygun=2, bana uygun değil=1) olup yüksek puan, bireyin daha fazla sosyal destek aldığı anlamına gelmektedir. ASDÖ-R’nin Alfa güvenilirlik katsayısı ve test tekrar test güvenilirliği (rxx) incelenmiştir. ASDÖ-R’nin tümü için Alfa= .93, rxx = .91; AİD için Alfa= .94, rxx = .89; ARD için Alfa= .91, rxx = .85; ÖGD için Alfa= .93, rxx = .86 bulunmuştur. Elde edilen güvenilirlik katsayıları ASDO-R ve alt ölçeklerinin, öğrencilerin ailelerinden, arkadaşlarından ve öğretmenlerinden aldıkları sosyal desteği ölçmek amacıyla güvenle kullanabileceğini göstermiştir. Tüm ASDÖ-R’nin yapı geçerliği faktör analizi sonucunda KMO katsayısı .933 ve Bartlett testi anlamlı çıkmış ve bu veri faktör analizi için uygundur. Faktörlerin her bir değişken üzerindeki ortak faktör varyansının ise .389 ile .695 arasında değiştiği görülmüştür. Tüm ASDÖ-R’de öz değeri 1’den büyük olan 7 faktör saptanmış, bu faktörler alt ölçekler düzeyinde incelenmiş ve isimler verilmiştir. Birinci faktörün tek başına varyansın %25,199’unu açıkladığı; açıklanan toplam varyansın %56,492 olduğu ve maddelerin faktör yüklerini birinci faktörde .360 ile .681 arasında değiştiği izlenmiştir. Gerek çizgi grafiğindeki birinci faktörden sonraki hızlı düşüş, gerek ortak faktör varyansına ilişkin değerler ve gerekse birinci faktördeki yük değerleri incelendiğinde, tüm ASDÖ-R’nin genel bir faktöre sahip olduğu ve toplam puanının kullanılabilmesi sonucuna ulaşılmıştır. ASDÖ-R’nin AİD alt ölçeğinde 20 madde bulunmaktadır. AİD alt ölçeğine ilişkin KMO katsayısı .935 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Faktörlerin ortak varyansının .350 ile .641 arasında değiştiği görülmüştür. ASDÖ-R’nin ARD alt ölçeğinde 13 madde bulunmaktadır. Arkadaş desteği alt ölçeğine ilişkin KMO katsayısı .940 ve Bartlett testi anlamlı bulunmuştur. Faktörlerin ortak varyansının .354 ile .614 arasında değiştiği görülmüştür. ASDÖ-R’nin ÖGD alt ölçeğinde 17 madde bulunmaktadır. ÖGD’ye ilişkin KMO katsayısı .950 ve Bartlett testi anlamlı çıkmıştır. Faktörlerin ortak varyansının ise .402 ile .653 arasında değiştiği görülmüştür (Yıldırım, 2004). *Kişisel Bilgi Formu* öğrencilerin

kardeş sayısı, annenin çalışıp-çalışmaması, yakın arkadaşın olup olmaması, sınıftaki öğrenci sayısının az veya çok olması, öğrencinin akademik yönden başarısı ile ilgili bilgileri öğrenebilmek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Verilerin Analizi

Algılanan sosyal destek ile ilgili ele alınan bağımsız değişkenlerin düzeylerine göre oluşturulan grupların bağımlı değişken puanlarının farklı olup olmadığına, ikili gruplarda bağımsız gruplar t testi, ikiden fazla gruplarda tek yönlü varyans analizi, değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla ise pearson momentler çarpımı korelasyonu kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı yorumlanırken p değeri ,05 kabul edilmiştir.

III. BULGULAR VE TARTIŞMA

Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesine yönelik yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda verilmiştir.

A) Ortaöğretim Öğrencilerinin Kardeş Sayılarına Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Destekleri

Ortaöğretim öğrencilerinin sahip oldukları kardeş sayısına göre ailelerinden algıladıkları sosyal desteklerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçları Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Desteklerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma ve Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Puanlar	Kardeş Sayısı	n	\bar{X}	S	sd	F	p	Anlamlı Fark
Sosyal Destek Algısı	1. Bir veya tek çocuk	153	49,37	8,34	3-427	30,13	.00	1,2-3-4
	2. İki kardeş	103	48,64	10,36				
	3. Üç kardeş	76	43,65	6,43				
	4. Dört ve daha fazla	94	39,26	9,89				

Tablo 1.'de görüldüğü gibi en düşük ortalama kendisi dâhil dört ya da daha fazla kardeş olan öğrencilere aittir. Ailelerinden algıladıkları sosyal desteklerine ilişkin aldıkları puanların aritmetik ortalaması 39,26'dir. En yüksek ortalama ise bir kardeşi veya tek çocuk olan öğrencilere aittir. Puanlarının aritmetik ortalaması 49,37'dir. Elde edilen bu değerler arasında anlamlı bir fark olup olmadığını anlamak amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmış, Yapılan analize göre öğrencilerin sahip oldukları kardeş sayısına göre aileden algılanan sosyal destekleri farklılaşmaktadır ($F= 30,13, p<.05$).

Bu farklılığın hangi kardeş sayısı gruplarından kaynaklandığını anlamak için LSD Post Hoc testi uygulanmıştır. Sonuçlar Tablo 2.'de sunulmuştur.

Tablo 2

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sahip Oldukları Kardeş Sayısına Göre Ailelerinden Algıladıkları Sosyal Desteklerine İlişkin LSD Post Hoc Testi Analiz Sonuçları

Kardeş Sayısı	Kardeş Sayısı	Ortalamalar Arası Fark	Standart Hata	Önem Düzeyi
1	2	,73831	1,14052	,518
	3	5,72119*	1,25577	,000
	4	10,11867*	1,16510	,000
2	1	-,73831	1,14052	,518
	3	4,98288*	1,35315	,001
	4	9,38036*	1,26946	,000
3	1	-5,72119	1,25577	,000
	2	-4,98288	1,35315	,000
	4	4,39748*	1,37394	,001
4	1	-10,11867*	1,16510	,000
	2	-9,38036*	1,26946	,000
	3	-4,39748*	1,37394	,001

Yapılan analizlere göre ailede tek çocuk olan ve bir kardeşe sahip olan öğrencilerle iki kardeşe sahip olan öğrenciler arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır (,518; $p>.05$).

Ailede tek çocuk veya bir kardeşi olan ve iki kardeşe sahip olan öğrencilerle üç ve dört veya daha fazla kardeşe sahip olan öğrenciler arasında tek çocuk, bir ve iki kardeşe sahip olanlar lehinde anlamlı bir farklılaşma bulunmuştur (,000; $p < ,05$). Çalışmada kardeş sayısı arttıkça aileden alınan sosyal desteğin de düştüğü bulunmuştur.

B) Ortaöğretim Öğrencilerinin Annenin Çalışıp – Çalışmama Durumuna Göre Aileleriyle İlgili Algıladıkları Sosyal Destekleri

Ortaöğretim öğrencilerinin annelerinin bir işte çalışıp–çalışmama durumuna göre ailelerinden algıladıkları sosyal desteklerinin anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 3’te sunulmuştur.

Tablo 3

Ortaöğretim Öğrencilerinin Annenin Çalışıp – Çalışmama Durumuna Göre Aileleriyle İlgili Algıladıkları Sosyal Destekleri

	Annenin Durumu	N	X	S	Sd	t	p
Sosyal Destek(Aile) Puanı	Çalışıyor	134	29,48	11,60	426	12,17	,000
	Çalışmıyor	294	43,79	10,52			

Tablo 3’te bulunan t testi sonucuna göre ortaöğretim öğrencilerinin ailelerinden algıladıkları sosyal destekleri annelerinin bir işte çalışıp–çalışmama durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır $t(426)=12,17$ $p > ,05$). Bu sonuca göre bir işte çalışan anneler ($X=29,48$) çalışmayanlara ($X=43,29$) göre daha az sosyal destek algısı oluşturmaktadır. Çalışmayan anneler lehinde bir sonuç çıkmıştır.

C) Ortaöğretim Öğrencilerinin Yakın Arkadaşları Olup Olmaması Durumuna Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destekleri

Ortaöğretim öğrencilerinin yakın arkadaşlarının olup olmamasına göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteklerinin anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 4’te sunulmuştur.

Tablo 4

Ortaöğretim Öğrencilerinin Yakın Arkadaşları Olup Olmaması Durumuna Göre Arkadaşlarından Algıladıkları Sosyal Destekleri

Sosyal	Yakın		–		Sd	t	p
	Arkadaş	N	X	S.			
Destek(Yakın	Var	284	34,17	6,00	426	-11,60	,000
arkadaş)Puan	Yok	144	26,36	7,58			

Ortaöğretim öğrencilerinin yakın arkadaşlarının olup olmamasına göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal desteklerinde anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla yapılan bağımsız gruplar t testi sonucuna göre bir farklılaşma görülmüştür ($t(426)=-11,601$ $p<,05$).

Bu analize göre ortaöğretim öğrencilerinin yakın arkadaşı olanların ($X= 34,17$) olmayanlara ($X= 26,36$) göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyleri yakın arkadaşı olanlar lehinde anlamlı bir şekilde farklılaşmaktadır.

Çalışmada yakın arkadaşı olan öğrencilerin, yakın arkadaşı olmayan öğrencilere göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu görülmektedir.

D) Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıftaki Öğrenci Sayısının Az- Çok Olması Durumuna Göre Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destekleri

Ortaöğretim öğrencilerinin sınıftaki öğrenci sayısının az-çok olmasına göre öğretmenlerinden algıladıkları sosyal desteklerinin anlamlı şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını anlamak amacıyla bağımsız gruplar t testi yapılmış ve sonuçlar Tablo 5’de sunulmuştur.

Tablo 5

Ortaöğretim Öğrencilerinin Sınıftaki Öğrenci Sayısının Az-Çok Olması Durumuna Göre Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destekleri

Sınıf	N	\bar{X}	S	Sd	t	p
Öğrenci						
Sosyal	Sayısı					
Destek(öğrenci	N=30	291	43,15	6,76	426	15,19 ,000
sayısı)Puan	veya					
	Az					
	N>30	137	30,05	11,00		
	Çok					

Tablo 5'teki analize göre ortaöğretim öğrencilerinin sınıftaki öğrenci sayısının az-çok olup olmamasına göre öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destekleri farklılaşmaktadır $t(426)=15,19$ $p < ,05$). Bu analize göre sınıftaki öğrenci sayısı az olan öğrencilerin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek düzeyi sınıftaki öğrenci sayısı çok olan öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek bulunmuştur.

E) Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destek İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

Ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenleri ile ilgili algıladıkları sosyal destek ile akademik başarıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığını anlamak amacıyla pearson momentler çarpımı korelasyon analizi uygulanmıştır. Yapılan analizler Tablo 6'da sunulmuştur. (*Akademik yönden ders ortalaması 2.00 ve üzerinde olan öğrenciler başarılı kabul edilmiştir*).

Tablo 6

Ortaöğretim Öğrencilerinin Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destek İle Akademik Başarıları Arasındaki İlişki

	Sosyal Destek(Öğretmen)	Akademik Başarı	
Sosyal	Pearson Correlation	1	,771**
Destek	Sig. (2 tailed)	-	,000
	N	428	428
Akademik	Pearson Correlation	,771**	1
Başarı	Sig. (2 tailed)	,000	-
	N	428	428

Ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenleri ile ilgili algıladıkları sosyal destek ile akademik başarıları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r= 0,771$). Bu analize göre ortaöğretim öğrencilerinin öğretmenlerinden algıladıkları sosyal destek arttıkça akademik başarıları da artmaktadır.

IV. SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapılan araştırmada aşağıdaki sonuçlara ulaşılmış ve bu sonuçlara bağlı olarak önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma sonucunda ailede kardeş sayısı arttıkça öğrencilerin ailelerinden algıladıkları sosyal destekte bir düşme olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar Elbir (2000), Kahrıman (2002) ve Şencan (2009) tarafından yapılan araştırma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu araştırmacılar da yaptıkları çalışmalarda ailede kardeş sayısı arttıkça aileden algılanan sosyal destekte bir düşüş olduğu sonucunu bulmuşlardır. Bu sonuç, ailedeki çocuk sayısı arttıkça çocuklara harcanan zamanın, verilen maddi ve manevi desteğin, gösterilen sabrın ve özenin, sunulan imkânların vb. desteklerin daha fazla sayıda çocuk tarafından paylaşılıyor olması sebebiyle kardeş sayısı arttıkça daha düşük düzeyde sosyal destek görüyor veya algılıyor olabileceği yönünde düşünülmektedir. Özellikle kardeş sayısı fazla olan aileler başta olmak üzere tüm aileler çocuklarının sosyal destek algısını artırıcı davranışlarda bulunabilirler. Öğrencilerin ailelerinden daha fazla sosyal destek alabilmeleri amacıyla okullarda ailelere yönelik olarak aile-ergen iletişimi, ergenlik döneminde sosyal destek ihtiyacı ve bu konuda ebeveynlere düşen görevler gibi konularda aileleri bilinçlendirici seminer ve eğitim çalışmaları gerçekleştirilebilir.

Araştırma sonucuna göre anneleri çalışmayan öğrencilerin sosyal destek algıları; anneleri çalışanlara göre daha yüksek bulunmuştur. Yapılan alan yazında annenin çalışıp çalışmamasına göre aileden algılanan sosyal destekle ilgili araştırmalara rastlanmamasına rağmen Ünüvar (2003) tarafından yapılan araştırmada ergenlerin aileden algıladıkları sosyal destek düzeyi arttıkça problem çözme becerilerinin de arttığı bulunmuştur. Araştırma bulgusundan hareketle çalışan annelerin çocukları ile sınırlı zamanda bir arada olmalarının ve onlara yeterince zaman ayıramamalarının etkili olabileceği düşünülmektedir. Bu konuda

çalışan annelerin çocuklarına daha fazla zaman ayırmalarının yanı sıra bu zamanında kaliteli bir şekilde geçirilmesi daha olumlu sonuçlar doğurabilir.

Araştırma sonucunda yakın arkadaşı olmayan öğrencilerin sosyal destek algılarının yakın arkadaşı olanlara göre daha düşük olduğu görülmüştür. Benzer sonuçlar Kahrıman (2002) ve Şencan (2009) tarafından yapılan araştırmalarda da elde edilmiştir. Ergenlik döneminin sosyal gelişim boyutu düşünüldüğünde bireyin ailesi ve arkadaşları yakın çevresini oluşturmaktadır. Dolayısıyla ergenlerin sosyal destek sağlayabileceği yakın arkadaşlarının olmasının ergenin arkadaşlarından algıladığı sosyal destek düzeyini yükseltebileceği düşünülmektedir. Ergenlik döneminde arkadaşlarından yeteri kadar sosyal destek sağlayamayan, bir açıdan bakıldığında da dışlandığını düşünen öğrencilerin suça yönelik çeşitli davranışlarda bulunma ihtimali diğerlerine göre daha yüksek olabilmektedir. Bu nedenle okullardaki öğretmenler ve okulun psikolojik danışmanları tarafından bu öğrencilere yönelik olarak onların bu tür davranışlarda bulunmalarını önlemek amacıyla sosyal destek algılarını yükseltecek çeşitli çalışmalar yapılabilir.

Araştırmada elde edilen bir diğer sonuca göre ise öğrencilerinin öğretmenleri ile ilgili sosyal destek algılarının sınıflardaki öğrenci sayısı arttıkça düştüğü görülmüştür. Araştırmacı tarafından yapılan yurtiçi ve yurtdışı alanyazın taramasında algılanan öğretmen desteğinin değişik değişkenlerle ilişkisinin incelendiği görülmüştür. Sürücü(2005), Danielsen(2009), Murberg(2009) Ancak sınıftaki öğrenci sayısının az veya çok olmasına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığına dair bir araştırmaya rastlanmamıştır. Araştırma sonucundan hareketle sınıftaki öğrenci sayısı arttıkça öğrencilere harcanan zamanın, gösterilen sabrın ve özenin, yapılan rehberliğin vb. desteklerin daha fazla sayıda öğrenci tarafından paylaşılıyor olması sebebiyle öğrenci sayısı arttıkça daha düşük düzeyde sosyal destek görüyor veya algılıyor olabileceği yönünde düşünülmektedir. Bu nedendir ki; pedagojik açıdan sınıflardaki öğrenci sayısının azaltılmasının yararlı olacağı eğitim bilimcileri tarafından önerilmektedir.

Araştırmada öğrencilerin öğretmen destekleri arttıkça akademik başarının da arttığı görülmüştür. Araştırmacı tarafından yapılan alanyazın taramasında Yıldırım (2000) tarafından yapılan araştırma sonucunda, öğretmen desteğinin akademik başarıyı manidar olarak

yordadığı görülmüştür. Erdeğer (2001) tarafından lise öğrencileri üzerinde yapılan araştırmada akademik başarıları yüksek olan ergenlerin algıladıkları sosyal destek düzeylerinin de yüksek olduğu bulunmuştur. Baştürk (2002) lise öğrencilerinin ailelerinden ve arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeyi ile akademik başarıları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırma sonucunda algılanan sosyal destek düzeyi arttıkça akademik başarının da arttığını bulmuştur. Yıldırım ve Ergene (2003) tarafından yapılan araştırmada sınav kaygısı, boyun eğici davranış (itaat), aile, arkadaş ve öğretmenden algılanan sosyal destek değişkenlerinin lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarını ne derecede yordadığı incelenmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, aile desteği, boyun eğici davranışlar, öğretmen desteği ve sınav kaygısı değişkenleri akademik başarıyı manidar olarak yordamaktadır. Ayrıca Nicpon ve diğ. (2007) tarafından yapılan araştırmada öğrencilerden sosyal destek düzeyi yüksek olan öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu belirlenmiştir. Bu sonuçlardan hareketle öğrencilerin akademik yönden başarılı olmalarında öğretmen desteğinin önemli bir unsur olduğu söylenebilir. Bu bağlamda eğitimcilerin bu konuya dikkati çekilerek öğrencilerin akademik yönden başarılı olmalarında öğretmen desteğinin önemli bir unsur olduğu vurgulanarak, öğrencilerin sosyal destek algısını artırıcı çalışmalar yapılabilir.

Sosyal destek konusunda araştırma yapacak araştırmacılara yönelik ise şu önerilerde bulunulmuştur.

Araştırma örneklemini sadece Erzurum merkez ilçelerinde eğitim-öğretime devam eden ortaöğretim öğrencileri ile sınırlandırılmıştır. Benzer bir araştırma daha geniş örneklem üzerinde yapılabilir. Araştırma ortaöğretime devam eden ergenler üzerinde yapılmıştır. Benzer bir çalışma okula devam etmeyen ergenler üzerinde de yapılabilir. Araştırmada değişkenler kardeş sayısı, annenin çalışıp-çalışmaması, yakın arkadaşın olup olmaması ve sınıftaki öğrenci sayısının az veya çok olması, öğrencinin akademik yönden başarıları ile sınırlı tutulmuştur. Benzer bir çalışma farklı değişkenler ile de yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akın, Y.D. ve Ceyhan, E. (2005) Resmi ve Özel Genel Ortaöğretim Öğrencilerinin Ailelerinden, Arkadaşlarından ve Öğretmenlerinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyleri Açısından Kendini Kabul Düzeylerinin İncelenmesi, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2, 69–87.
- Başer, Z. (2006). *Aileden Algılanan Sosyal Destek ile Kendini Kabul Düzeyi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Baştürk, D.(2002). *Ortaöğretim Kurumlarındaki Öğrencilerde Algılanan Sosyal Desteğin Akademik Başarı Üzerine Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ben-David, A. ve R. Leichtentrit (1999). Ethiopian And Israeli Students Adjustment to College: The Effect of The Family, Social Support and Individual Coping Styles, *Journal of Comparative Family Studies*, 30 (2) 297–313.
- Cohen, S., Wills, T. A. (1985). Stress, Social Support, and The Buffering Hypothesis. *Psychological Bulletin*, 98 (2) 310–357.
- Danielsen, A. (2009). School related social support and students perceived life satisfaction, *Journal of educational research*, 102(4),303 -320.
- Davidson, L. M. (2008). United states and finnish adolescents perception of social support, *School Psychology international*, 2(3), 363–375.
- Dunst, C. J., & Trivette, C. M. (1986). Mediating influences of social support: personal, family, and child outcomes. *American Journal of Mental Deficiency*, 90 (4) 403-417.
- Elbir, N.(2000). *Ortaöğretim 1. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Destek Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erdeğer, N. (2001). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Sosyal Destek ve Yalnızlık Düzeylerinin İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Florian, V. Mikulincer, M. ve Bucholtz, I. (1995). Effects of Adult Attachment Style On The Perception and Search For Social Support. *The Journal of Psychology*, 129, 665–676.
- Kahriman, İ.(2002). *Adolesanlarda Aile ve Arkadaşlardan Algılanan Sosyal Destek ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*, Yüksek Lisans Tezi, Atatürk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Erzurum.
- Karadağ, İ.(2007). *İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.

- Murberg T. (2009). The relationships between negative life events perceived social support and depressive symptoms among norwegian high scholl, *Social psychology of education*, 12(3), 361–370.
- Nicpon, Megan Foley ve diğ. (2007). The relationship of Loneliness and Social support with College Freshmen’s Acaemic Performance and Persistence, *Journal of College Student Retention* 8 (3) 345-358.
- Rigby, K.(2000). Effects of Peer Victimization in Schools and Perceive SocialSupport on Adolescent Well-Being, *Journal of Adolescence*, 23, 57-68.
- Rueger, S. (2010). Relationship between multiple sources of perceived social support and psychological and academic adjustment in early adolosece, *Journal of youth and adolescence*, 39, 47–61.
- Sorias, Oya (1986). Sosyal Beceriler ve Değerlendirme Yöntemleri, *Psikoloji Dergisi*. 5 (20) 25–30.
- Sürücü, M. (2005). *Lise öğrencilerinin mesleki olgunluk ve algıladıkları sosyal destek düzeylerinin incelenmesi*, Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.
- Şahin, Derya (1999). Sosyal Destek ve Sağlık, *Sağlık Psikolojisi*. (Ed: Ülgen H. Okyavuz), *Türk Psikologlar Derneği Yayınları* 19, 79-106.
- Şencan, B. (2009). *Ortaöğretim Öğrencilerinin Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Yetkinlik Beklentisi Düzeylerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi*, Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Ünüvar, A.(2003). *Çok Yönlü Algılanan Sosyal Desteğin 15-18 Yaş Arası Ortaöğretim Öğrencilerinin Problem Çözme Becerisine ve Benlik Saygısına Etkisi*, Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Yıldırım, İ. (1997). Algılanan Sosyal Destek Ölçeğinin Geliştirilmesi Güvenirliliği ve Geçerliliği, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 13, 81-87.
- Yıldırım, İ. (2000). Akademik Başarının Yordayıcısı Olarak Yalnızlık, Sınav Kaygısı ve Sosyal Destek, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 18, s: 167-176.
- Yıldırım, İ. (2004). Depresyonun Yordayıcısı Olarak Sınav Kaygısı, Gündelik Sıkıntılar ve Sosyal Destek, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı 27, 245-246.
- Yıldırım, İ. ve Ergene, T. (2003). Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğici davranışlar ve sosyal destek, *Hacettepe Üniversitesi eğitim fakültesi dergisi*, 25, 224-234.